

2016-11-03

1 (1)

Dnr 2015:8974

Linköpings kommun
Bildningsnämnden
kommun@linkoping.se

Underlag för beslut i samband med pågående tillsyn i Birgittaskolan 1, Linköpings kommun

Det bifogade protokollet är ett underlag för det pågående arbetet att upprätta beslut efter tillsynen av Birgittaskolan 1, Linköpings kommun. Materialet består (bland annat) av ett protokoll från de intervjuer som vi genomfört under tillsynen. I protokollet kan frågor och svar under intervjuerna ha sammanfattats, och vad som sagts är inte alltid ordagrant återgivet.

Det slutliga ställningstagandet kommer att grunda sig på den information som finns i protokollet och i övriga handlingar som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen. Ni ges nu möjlighet att gå igenom och faktagranska protokollet och lämna de synpunkter ni kan ha. Därefter gör vi en juridisk kvalitetssäkring och en redaktionell granskning av tillsynsbeslutet.

Vi vill gärna ha eventuella synpunkter i ett separat dokument med tydlig referens till aktuell sida och stycke.

Senast **den 14 november 2016** ska ert svar ha inkommit till Skolinspektionen. Skicka svaret via e-post till erik.ahlsen@skolinspektionen.se

Även om det inte har inkommit några synpunkter kommer vi att gå vidare och fatta beslut.

Kontakta gärna undertecknad vid eventuella frågor.

Med vänlig hälsning

Erik Ahlsén
Utredare

Telefon: 08-586 085 02

E-post: erik.ahlsen@skolinspektionen.se

Protokoll efter tillsynsbesök i Birgittaskolan 1, Linköpings kommun, den 17 och 24 oktober 2016

I protokollen kan de frågor och svar som angivits under intervjuerna ha sammanfattats och vad som sagts är inte ordagrant återgivet.

1 Anteckningar från intervju med elever på naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet den 17 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: Utredarna Ingela Åkerman Jansson och Anna Åhman Lundberg

Deltagare: Sammanlagt sex elever från år 2 och 3 på de olika programmen

Undervisning och lärande

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Av elevintervjun framgår att i början av årskurs 1 hade lärarna inte så stor koll på vad eleverna kunde innan. Vissa lärare hade samtal med eleverna då lärarna frågade vilket betyg eleverna hade och vad eleverna ville uppnå. Elever uppger att lärarna har bättre koll under år 2 och 3 och att fokus är på vad eleverna vill utveckla, inte vad de kan sedan tidigare. Vissa lärare låter eleverna skriva på en lapp vad eleverna vill uppnå med kursen de läser.

Eleverna uppger att det är stora olikheter mellan eleverna i klassen. Vissa elever har svårt att hänga med och behöver mer hjälp än andra. Eleverna upplever att undervisningen bromsar av och att det blir repetition för alla. Undervisningen ligger på någon mittemellan nivå.

Vidare framgår av elevintervjun att eleverna kan få svårare och mer utmanande uppgifter om de frågar efter det. Det beror på vilket ämne och lärare det är. Vissa lärare är mer måna än andra om att eleverna får mer utmanade uppgifter. Många lärare tror på eget ansvar. Om man behöver hjälp så kan man få det, men det är upp till eleven att säga till. Elever berättar att vissa lärare går runt och "checkar av" och om man inte hänger med då så kan eleverna säga till.

Extra anpassningar och särskilt stöd

En elev berättar om en annan elev som inte klarade kunskapskraven i en kurs och som fick stöd och nu klarar kursen.

Av elevintervjun framgår att det finns så kallade prövningstider om man inte klarat en kurs, där man har en möjlighet att göra ett prov för att klara kurser. Vidare framgår att elever kan få F-varning. Då erbjuds eleven en ny chans att få göra nytt prov och extra repetition på lektioner. En del lärare erbjuder extra lektioner/undervisningstid då och då. Det gäller även för elever som vill ha högre betyg. Kanske i hälften av ämnena. På måndagar, efter lektionstid, är det mattestugor. Det gäller för alla elever och finns även på andra skolor som eleverna kan delta i.

Några elever uppger att det finns studiehandledning på somaliska som man kan gå på någon gång i veckan samt att det finns en skolvård på vissa ämnen.

Eleverna uppger att det är möjligt att få extra undervisning i idrott och hälsa.

Trygghet

Intervjuade elever uppger att de känner sig trygga på skolan. En elev uppger att alla nog inte känner sig trygga, framför allt elever på vård- och omsorgsprogrammet (VO). Eleven uppger att det förekommer elaka kommentarer, svordomar och en hård jargong elever emellan.

Eleverna berättar att det är vanligt med grupperingar på skolan och att varje grupp håller sig för sig själv. Om det kommer en ny elev är det inte alltid att eleven passar in och det finns en risk för att man hamnar utanför.

Studiero och frånvaro

Intervjuade elever uppger att studieron på lektionerna varierar och att det beror på vem som undervisar, ämnet, elevernas respekt för läraren samt vilken tid på dagen det är. Eleverna uppger att det är ofta som det är stökigt på lektionerna. Några elever uppger att det är svårt att koncentrera sig på ungefär hälften av lektionerna medan en annan elev uppger att det är bristande studiero på ungefär 30 procent av lektionerna.

Av elevintervjun framgår att eleverna upplever det mest stökigt på lektionerna i matematik, psykologi, idrott och fysik. Några elever upplever att de flesta lektionerna är bra men att lektionerna i svenska är stökiga. Några elever berättar att det händer att det är så stökigt så att läraren inte kan hålla en lektion. Enligt eleverna är problemet att många elever ofta kommer sent till lektionerna, går ut och in, pratar på lektionerna eller håller på med mobilen. Eleverna uppger att vissa lärare säger till när det blir stökigt och andra inte, att vissa lärare försöker fortsätta med undervisningen samt att vissa lärare ibland är en del av kommunikationen. Det räcker med att det är några få elever som stör, då förstör de för alla andra.

Frånvaro

Av elevintervjun framgår att det är vanligt att elever kommer för sent och att det kommer elever för sent till varje lektion. Vidare framgår att det varierar om läraren skriver upp frånvaro eller inte.

Förutsättningar för lärande och trygghet*Förebyggande värdegrundsarbete*

En elev berättar att det finns en elevgrupp som ska arbeta med värdegrundsarbete utifrån ett uppdrag från kommunen, men att de inte har gjort något ännu.

Av elevintervjun framgår att det görs en elevenkät varje år och att eleverna inte fått någon återkoppling på dessa. Vidare framgår att eleverna upplever att elevhälsoteamet inte tar reda på hur eleverna mår och att vissa lärare frågar hur eleverna mår. Eleverna berättar att de tror att många elever pratar med sina mentorer eller med skolvärden.

Några elever uppger att det inte brukar fungera med ämnesövergripande undervisning, att lärarna inte pratar med varandra och inte är koordinerade med varandra.

Vidare framgår att någon elev tycker att det funkar bra med temaarbete i samhällsorienterande ämnen och engelska.

2 Anteckningar från intervju med elever på vård- och omsorgsprogrammet den 17 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: *Utredarna Ingela Åkerman Jansson och Anna Åhman Lundberg*

Deltagare: *Sammanlagt fem elever från år 2 och 3*

Undervisning och lärande

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Av intervjun med eleverna framgår att vissa lärare frågar vad eleverna kan och förklarar vad eleverna ska göra för att nå kunskapskraven i respektive ämne. Eleverna i klasserna är på olika nivåer. Om en elev har svårt för sig så kan läraren gå igenom kunskapskraven. Vissa lärare förklarar mer ingående hur en uppgift ska lösas.

Flera elever uppger att det är upp till varje elev att säga till om man inte hänger med i undervisningen. Vidare framgår att vissa lärare går runt i klassen och frågar hur det går och att eleverna då kan säga till att de inte förstår. Eleverna får då oftast hjälp och läraren förklarar om igen. En elev berättar att i vissa ämnen, t.ex. matematik, sätter sig eleverna efter lektionen och förklarar för varandra. Eleverna berättar att det finns möjlighet att få mer uppgifter om man blir snabbt klar.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Några elever berättar att det finns möjlighet att lära sig på olika sätt, till exempel genom att lyssna på text istället för att läsa, få studiehandledning på modersmål och undervisning i mindre grupp i vissa ämnen. Vidare framgår att det finns skolvårdar med på vissa lektioner.

Elever uppger att de kan få F-varning. Läraren säger då till mentorn och mentorn säger till eleven och/eller vårdnadshavaren. Eleven får veta vad som krävs för att bli godkänd.

Trygghet

Av elevintervjun framgår att många elever klagar på att det är elever från andra skolor på Birgittaskolan. Vidare framgår att det är bråk på skolan ibland och att det kan finnas elever som är otrygga.

En elev uppger att hen upplever sig trygg ibland och ibland inte, att det känns som att man inte kan lita på vissa lärare för att de inte ingriper om det händer något. Förra veckan var det ett bråk, två lärare såg det men ingen av dem gjorde något.

Några elever berättar att det är lugnare nu än vad det varit tidigare terminer, men att det fortfarande händer saker. Vissa lärare ingriper om det händer något andra inte.

Studiero

Eleverna berättar att studieron varierar beroende på vad det är för lärare och vilka lektioner. På vissa lektioner är det svårt att koncentrera sig. Elever kommer sent och går ut och in, pratar med varandra och håller på med mobiltelefonen. Vissa lärare säger inte till om andra elever pratar.

Några elever tycker att det är bättre och lugnare nu i jämförelse med tidigare. Enligt eleverna beror det på att flera av de stökiga eleverna har slutat på skolan. Flera elever tycker att det är stökigt på lektionerna i svenska.

En elev uppger att det är bra när det bara är klassen men att det är stökigare när de har blockläsning.

Målinriktat arbete mot kränkande behandling

Intervjuade elever berättar att de upplever att det inte är många elever som känner sig kränkta på skolan.

Vidare framgår att skolan har tagit fram ordningsregler tillsammans med eleverna men att ingen följer ordningsreglerna. Vissa lärare följer inte heller ordningsreglerna. Eleverna berättar att det inte händer något om man bryter mot ordningsreglerna och att de tycker att lärarna måste vara hårdare om eleverna bryter mot ordningsreglerna, till exempel om man kommer för sent eller använder sin mobiltelefon.

Frånvaro

Eleverna uppger att det är vanligt att elever kommer för sent till lektionerna och att läraren skriver upp frånvaron. Vissa lärare släpper inte in eleven om man kommer sent och det är genomgång. Någon elev berättar att en lärare ringt och frågat hur det är när hen varit frånvarande. I vissa fall kontaktas även vårdnadshavaren.

Förutsättningar för lärande och trygghet*Förebyggande värdegrundsarbete*

Någon elev berättar att de pratade om värdegrundsarbete i årskurs 1, andra elever minns inte det. Eleverna uppger att de får fylla i en enkät varje år men att skolan inte pratat med eleverna om resultatet av dem.

Flera elever uppger att de har haft temaarbeten i vissa ämnen och att första lektionen var en genomgång av vad som skulle ske men att lärarna inte återkopplar. Eleverna upplever det som att lärarna inte pratar med varandra om vad eleverna gör. Flera elever uppger att de tycker att lärarna borde prata mer med varandra om till exempel prov och andra uppgifter.

Eleverna uppger att de vet vem de kan vända sig till om de inte mår bra, till exempel till kuratorn och rektorn. Vissa lärare frågar hur eleverna mår. En elev berättar att det är en ny kurator på skolan som varit ute i klasserna och informerat.

Eleverna berättar att de pratat om livsstil i projektet "Don't drink and drive", men inte därutöver.

3 Anteckningar från intervju med elevhälsan den 24 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: *Utredarna Erik Ahlsén och Ingela Åkerman Jansson*

Deltagare: *Skolsköterska, heltidsmentor, specialpedagoger, SYV, kurator, psykolog och skolvård*

Elevhälsans organisation

I elevhälsan på Birgittaskolan 1 ingår tre heltidsmentorer, studie- och yrkesvägledningen (SYV) och skolvård. Kuratorn är nyanställd och SYV påbörjade anställningen under våren 2016. Förutom skolans inre elevhälsoarbete finns andra samverkare såsom barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det finns en rutin för hur arbetet med extra anpassningar ska gå till. Den började praktiseras vårterminen 2016. Rektor har vid flera tillfällen gått igenom rutinen på personalkonferenser. Det har behövts då nya lärare behöver få informationen och för att befästa rutinen hos alla. Motiverade samtal och studieteknik är exempel på åtgärder som ingår i rutinen. Alla på skolan är delaktiga på olika sätt.

Extra anpassningar sker inom undervisningen och ska enligt rutinen utvärderas av lärarna. Om läraren ser att en elev, trots extra anpassningar, inte når kunskapsmålen som minst ska uppnås ska läraren anmäla detta till rektor. Rektor ansvarar för en eventuell utredning.

EHT uppger att skillnaden mellan extra anpassningar och särskilt stöd är att extra anpassningar sker en kortare tid.

Den här tiden på terminen börjar lärarna signalera att det behövs en annan typ av stöd än extra anpassningar. Hur snabbt lärarna signalerar varierar. Klasskonferenserna är numera ett stöd för lärarna i frågor som rör anpassningar och särskilt stöd. En lärare kan beskriva oro för en elev och kan i diskussionerna med kollegor få stöd i exempelvis ett förändrat arbetssätt. Flera lärare kan ha mött samma problem runt en elev och kan då stödja varandra. Det är ett bra forum för att uppmärksamma olika elevers behov och arbetssätt i klassrummet.

EHT har möte med specialpedagogerna och rektor en gång per vecka. Där förs diskussioner kring olika elever. Det är tänkt att EHT också ska kunna vara ute i klassrum, men just nu belastas EHT med kartläggningar vilket gör att tiden inte räcker till. Pedagogisk rådgivning kan ges enskilt till lärare och elever som kommer själva och vill ha hjälp med till exempel planering. En tidigare relation till en elev kan vara ingången som gör att en elev först tar kontakt med någon av specialpedagogerna. En elev kan exempelvis tidigare fått stöd av en av specialpedagogerna vilket kan göra det enkelt för eleven att ta en egen kontakt.

Andra exempel på särskilt stöd kan vara extraresurser i klassrummet, elevassistenter och i en del klasser arbetar två lärare. EHT uppger att de numera utreder alla elever som riskerar att få F i betyg. Specialpedagogen träffar nu de elever som har ett F eller flera i år 3 för att se vad de har för tankar. EHT följer nu upp dessa elever i enskilda samtal och dokumenterar.

När det gäller assistentstöd gör skolan en ansökan till en central enhet som fördelar dessa resurser. I tilldelningen får skolan ibland de resurser som behövs. I nuvarande tilldelning har skolan fått antalet personer men inte antal timmar för de elever skolan sökt. Elevassistenterna arbetar främst med psykosociala problem.

EHT upprättar åtgärdsprogrammen men är högt belastade just nu. Det finns en rutin för uppföljning av åtgärdsprogram där uppföljning sker i samtalen med eleven och vårdnadshavare. Denna rutin fungerar bra. Elevhälsan har mer kontakt med vårdnadshavare i år 1 än i år 2 och 3. Det kan dock finnas uppgifter som gör att vårdnadshavaren inte ska delta. Mentor har ansvar för sin klass och kan vid behov bjuda in ämneslärare till utvärdering.

Studiehandledning på modersmål

Studiehandledning är ett vanligt särskilt stöd på skolan. Det största språket på skolan är somaliska och därefter kommer arabiska. En person som talar somaliska och en som talar arabiska är anställda på skolan och går in i klasserna som stöd. Det finns också en beredskap för andra språk.

Skolan ansöker till enheten som tillhandahåller studiehandledning. Specialpedagogen administrerar detta. Det föregås ofta av ett samtal med eleven, vårdnadshavaren, specialpedagogen och en bedömning av läraren i svenska som andra språk. Specialpedagogen gör ett schema för studiehandledaren där det finns gemensam tid, grupp- och individuell tid.

Modersmålslärarna kommer till skolan och påbörjar den stödjande delen där eleven kan behöva stöd i planering av uppgifter, schema med mera. Detta kan ske individuellt i grupp eller enskilt. EHT uppger att eleven ofta vill ha detta stöd utanför schemat. Eleven kan få stöd i alla ämnen, men eleven styr genom önskemål. Det är ovanligt att elever tackar nej till studiehandledning på modersmål. En av specialpedagogerna är ansvarig för arbetet med dessa frågor och har mycket kontakt med rektorn på den enheten för modersmålsstöd.

Trygghet

Skolvärden beskriver att denne har mycket kontakt med eleverna och att tryggheten på skolan generellt är god. Skolvärden tillsammans med elevskyddsombud (två från varje klass) arbetar bland annat med enkäter. Resultatet av enkäterna visar att eleverna i år 1 och 2 är trygga.

Det finns 40 pedagoger på skolan. Vuxna rör sig i korridorerna när de går från sina kontor, till lärarrummet och under raster. Skolan är belägen i en komplex byggnad som innehåller många verksamhetsformer och individer, vilket komplicerar möjligheterna att ha kontroll över tryggheten på skolan.

Enligt EHT agerar inte alla lärare om de ser något som av eleverna skulle kunna upplevas som otryggt. Lärarna agerar inte alltid heller vid stökighet eller bråk. Det finns lärare som låtas att de inget ser. Rektor känner till detta och har försökt förändra lärarnas förhållningssätt.

Studiero

Heltidsmentorn uppger att när det gäller år 1 är studieron god. Lärarna som undervisar i år 1 har diskuterat studiero och är enade i hur de ska agera. När något händer samlas lärare och mentor och agerar. Det finns dock problem med studiero i år 2 och 3. Eleverna använder exempelvis sina mobiler på lektionerna trots att det i ordningsreglerna inte är tillåtet. Lärarna hanterar detta olika. Det finns ingen samsyn trots att det finns gemensamma ordningsregler som inte tillåter mobilanvändande på lektionstid. Det är ett problem att lärarna gör olika då det skapar förvirring hos eleverna som inte förstår varför det görs olika på olika lektioner. En del elever har dock mobilen som extra anpassning enligt särskild överenskommelse med läraren.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Förebyggande värdegrundsarbete

1 juli 2016 startade skolan upp ett värdegrundsprojekt. Inledningsvis arbetar lärarna i projektet med eleverna som referensgrupp. Värdegrunden lyfts nu på ett mer tydligt sätt. Skolan markerar nu vikten av värdegrundsarbetet för elever och lärare. En vi-känsla håller på att utvecklas.

Det finns en rutin för vilka åtgärder som ska vidtas vid en kränkande handling. Mentor och lärare agerar direkt och det finns en rutin för olika former av samtal. Detta har gjort att kränkande handlingar nu hanteras snabbare. Exempelvis meddelar eleverna i år 1 lärare, som agerar direkt när det används ett språkbruk som inte är acceptabelt. Heltidsmentorns arbete gör att gången blir tydligare. Ett annat forum är elevskyddsombudet. Det händer att kränkningar kommer upp där och de behandlas direkt.

Frånvaro

I mentorsuppdraget ingår att kontrollera frånvaron. Där går även att se försenad ankomst. I rutinen ingår att mentor ringer hem om en elev är frånvarande och lärarna kan begära in intyg för tandläkarbesök osv. EHT får en rapport från rektor varje månad. Störst är anmäld frånvaro och skolan försöker begära in läkarintyg. Rutinen efterlevs inte av lärarna när det gäller frånvaro. Det finns lärare som inte markerar och rapporterar frånvaro.

Innan eleverna fyllt 18 år är det lättare att arbeta med närvaron. När eleverna blir myndiga är det svårare. EHT samarbetar med mentorerna i år 3 där det inte finns heltidsmentorer. I år 1 och 2 är närvaron god, där finns heltidsmentorer. Den anmälda frånvaron är dock stor. I år 3 finns elever som har mer än två veckors frånvaro. EHT uppger att frånvaron är lavinartad år 3. EHT uppger att en anledning till stor frånvaro är att de elever som går vård- och omsorgsprogrammet arbetar. Ungefär 51 procent av eleverna, som inte har svenska som modersmål, måste jobba. Frånvaron är med andra ord kulturellt betingad. Skolan behöver tydliggöra det svenska skolsystemet då det inte fungerar att studera och arbeta samtidigt. Ett exempel på åtgärd är att personen som har studiehandledning på somaliska, har fått i uppdrag att bjuda in till föräldramöte på somaliska och där beskriva det svenska skolsystemet och betona vikten av studier för framtida yrkesval.

4 Anteckningar från intervju med lärarna på naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet den 24 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: *Utredarna Erik Ahlsén och Ingela Åkerman Jansson*

Deltagare: *Sammanlagt fem lärare från de olika programmen*

Undervisning och lärande

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Lärarna uppger att de gör på olika sätt för att reda på var eleverna befinner sig kunskapsmässigt. En lärare uppger att eleverna inledningsvis får göra ett läsförståelsetest. Ett par veckor in i terminen får eleverna författa ett personligt brev. En annan lärare uppger att denne i inledningen på terminen går igenom kunskapskraven samt redogör för tidigare utvärderingar och resultat. Läraren går även igenom nationella prov och hur dessa förhåller sig till kursbetyg. I ett ämne uppger läraren att denne inledningsvis delar ut ett formulär till eleverna. I formuläret får eleverna redogöra för sina förväntningar på kursen, vilken deras ambitionsnivå är och den examinationsform som eleverna föredrar samt övrigt som kan vara viktigt för läraren att känna till om eleven. Lärarna observerar genomgående hur eleverna arbetar med uppgifter. På så sätt får den enskilde läraren en uppfattning om vilka elever som halkar efter och eventuellt kan vara i behov av stöd. Lärarna upplever att skolan hinner med att utmana de elever som har lätt för att lära sig.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Lärarna uppger att när kurserna kommit igång framgår det relativt tydligt vilka elever som är i behov av stödåtgärder. Vid uppsatsskrivande blir det extra tydligt. Lärarna har en god bild av den nivå eleverna befinner sig på. På så sätt vet lärarna vilka elever som är i behov av mer eller mindre stöd.

Rektor har infört ett system med obligatoriska klasskonferenser. Vid klasskonferenser måste samtliga undervisande lärare delta. Lärarna får därigenom en signal om vilka elever som kan vara i behov av stödåtgärder. Oftast har eleven svårigheter i flera ämnen. Börjar en elev släpa efter i ett ämne påverkar det oftast elevens möjligheter att nå kunskapskraven i övriga ämnen. Lärarna uppger att de då försöker anpassa undervisningen för den enskilde eleven till E-nivå. I rektors rutiner ingår också en skyldighet för varje undervisande lärare att underrätta rektor vid utfärdande av F-varning. Underrättelse ska även skickas till elevens mentor och vårdnadshavare. Varje undervisande lärare ska i underrättelsen ange vilka extra anpassningar som läraren använt och varför dessa inte har fungerat. I rutinen ingår även en skyldighet för läraren att diskutera igenom ärendet med specialpedagogen. Rektor säkerställer därigenom att läraren involverar EHT. EHT har möte en gång per vecka. Vid mötet avhandlas de elever som är i behov av extra anpassningar. Klasskonferenserna ger EHT värdefull information om orsakerna till varför en elev riskerar att inte nå kunskapskraven i ett ämne. Lärarna uppger vidare att det i flera ämnen finns möjlighet att boka upp resurstimmar för de elever som är i behov av extra anpassningar.

Även för särskilt stöd finns en av rektor utarbetad rutin. Inte alla lärare följer rutinen. Av rutinen framgår bland annat att samtliga undervisande lärare ska delta i klasskonferens. Vid klasskonferensen avhandlas de elever som är i behov av särskilt stöd. I rutinen ingår att rektor säkerställer att läraren försökt med extra anpassningar och vilka extra anpassningar som använts. Rektor går inledningsvis igenom att läraren har följt rutinen. Därefter säkerställer rektor att läraren involverat elevhälsan. Enligt lärarna får inte alla elever som är i behov av särskilt stöd detta av skolan. Det förekommer exempelvis att eleverna, trots att det

står i åtgärdsprogrammet, inte får hjälp av specialpedagog. Vidare uppger lärarna att det kan ta upp till två månader innan läraren anmäler till rektor och EHT att en specifik elev är i behov av särskilt stöd. EHT har signalerat till rektor att den inte hinner med att utreda alla elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Ärendena ligger på hög och beror till stor del på personal- och tidsbrist.

Studiehandledning på modersmål

Det finns cirka 100 elever på Birgittaskolan 1 som är i behov av studiehandledning på modersmål. Stödet är inte tillräckligt. Skolan har därför anställt en somalisktalande person. Studiehandledning kan bara beviljas i ett ämne åt gången. Även om eleven oftast har behov i samtliga eller flera ämnen. Anledningen är att det saknas tid för att bevilja mer övergripande insatser, trots att eleven oftast har ett övergripande behov av studiehandledning på modersmål.

Trygghet

En lärare uppger att hen har en känsla av att alla elever känner sig trygga på skolan. Övriga lärare uppger att det förekommer att elever tar med sig konflikter från sin omgivning (hemmiljö och bostadsområde) till skolan. Eleverna, som tillhör olika grupperingar, gör sedan upp på skolan. Sedan början av höstterminen har det skett flera incidenter, bland annat en anlagd brand på en av skolans toaletter och flera slagsmål. Polis har också tillkallats vid flera tillfällen. Samtliga incidenter når rektor. Det är oklart om rektor alltid agerar.

Studiero

Lärarna uppger att inte alla elever på skolan har studiero. Det finns elever, företrädevis i år 2 och 3, som under lektionstid sitter och pratar med andra elever, går ut och in i klassrum, tittar i sin mobil eller på annat sätt stör studieron. Enligt lärarna finns det program som har mer studiero än andra program. Lärarna uppskattar den generella studieron till cirka 30 procent. Det är upp till varje enskild lärare att säkerställa att skolans ordningsregler efterlevs. Det finns lärare på skolan som inte följer ordningsreglerna. Ett stort problem är att det inte finns någon samsyn bland lärarna när det kommer till skolans ordningsregler. Eleverna har varit delaktiga i framtagandet av skolans ordningsregler och även diskuterat igenom reglerna med lärarna.

Frånvaro

Skolan brottas med att många elever har en hög frånvaro. Högst frånvaro har eleverna i år 3. Skolan har anställt tre heltidsmentororer för att komma tillrätta med frånvaron. Nästan alla lärare tar närvaron, men visst finns det de som omedvetet eller medvetet slarvar. Det går att se i skolans system om läraren tagit närvaro. Enligt lärarna finns det en samsyn gällande vikten av att få eleven till skolan. Om elevens frånvaro överstiger 6 timmar börjar skolan agera. Vid en viss frånvaro blir eleverna av med sitt studiestöd. Vid frånvaro som överstiger 10 procent begär skolan in läkarintyg. Eleven får även samtala med skolsköterska och kurator. Det finns även möjlighet att lägga upp en planering med eleven. En sådan planering är en form av extra anpassning. Den kan så småningom övergå till ett särskilt stöd om eleven, mot bakgrund av sin höga frånvaro, får en F-varning.

5 Anteckningar från intervju med lärare på vård- och omsorg och individuella programmet den 24 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: *Utredarna Erik Ahlsén och Ingela Åkerman Jansson*

Deltagare: *Sammanlagt fyra lärare från de olika programmen*

Undervisning och lärande

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Eleverna, som läser individuella program och yrkesintroduktion, har olika studiemässig bakgrund. Där går bland annat en elev som varit placerad på grundsärskola. Där går också elever som av olika anledningar inte nått kunskapskraven för grundskolan. Det finns elever som befinner sig på en nivå motsvarande årskurs 3 i grundskolan till elever som når kunskapskraven motsvarande gymnasieskolan. För de elever som når kunskapskraven motsvarande gymnasieskolan kan det istället handla om att de haft hög frånvaro. Tanken med individuella program är att eleverna så småningom ska slussas in i den ordinarie undervisningen. Lärarna uppger vidare att en del elever saknar taluppfattning eller andra kognitiva förmågor. Trots detta kan eleverna i vissa moment ha färdigheter som är över genomsnittet.

Lärarna uppger att de använder sig av bland annat diagnostiska tester för att ta reda på vilken nivå eleverna befinner sig kunskapsmässigt. På yrkesintroduktion genomför lärarna inte tester av den enskilde elevens förkunskaper. Istället bedömer lärarna vad den enskilde eleven behöver hjälp med. De lärare som undervisar på individuella program genomför introduktionsvecka med tester. En lärare uppger att det i vissa ämnen sker samarbete med en annan skola. Läraren tar ut vissa moment ur kursplanen och genomför ett förtest. Därefter genomförs en lektion som sedan revideras utifrån det som läraren uppmärksammat i förtestet. Vidare uppger lärarna att överlämning med föregående skola fungerar bra samt att mentor har en väletablerad kontakt med samtliga lärare och kan på så sätt stötta lärarna i undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Lärarna uppger att yrkesintroduktion och matematik grund är exempel på extra anpassningar. När det gäller extra anpassning utgår lärarna från den sammanställning som specialpedagogen upprättat. Vidare uppger lärarna att eleverna får de extra anpassningar som de är i behov av. Däremot måste den enskilde eleven ha en fastställd diagnos för att få använda sig av digitala hjälpmedel i undervisningen. Skolan har anställt tre heltidsmentorer. Frånvaron är en bidragande orsak till att eleverna inte når kunskapsmålen.

Lärarna uppger att det kan dröja innan en elev får särskilt stöd. Det är inte ovanligt att det kan ta ända upp till fyra månader innan eleven får särskilt stöd. En bidragande orsak till denna fördröjning är att det är specialläraren, inte den undervisande läraren, som är den som övertar ansvaret när eleven är i behov av särskilt stöd. Det är också skolans speciallärare som upprättar åtgärdsprogram. En annan orsak till fördröjningen är att det finns elever som inte är färdigutredda. Innan eleven är färdigutredd går det inte att upprätta åtgärdsprogram. Enligt lärarna genomför skolan inte tester för att fastställa eventuella orsaker till elevens inlärningssvårigheter. Det finns exempel på att det kan gå sex månader från det att läraren utfärdar en F-varning till dess att eleven får ett adekvat åtgärdsprogram.

Lärarna uppger att det nu finns en fastställd rutin för hur skolan ska arbeta när en elev riskerar att inte nå målen. Vid F-varning ska läraren börja med att sätta in extra anpassningar och skicka en underrättelse till rektor. Innan eleven kan beviljas särskilt stöd ska läraren dokumentera vilka extra anpassningar som läraren försökt med och varför anpassningarna inte har fungerat. Rutinen med att skicka F-varning till rektor fungerar. Däremot händer det att EHT inte alltid kopplas in vid F-varning. EHT tvingas prioritera bland eleverna, men de utreder samtliga ärenden. Studiehandleddning på modersmål fungerar bättre. De elever som har behov av studiehandleddning på somaliska får omgående hjälp. Mer ovanliga språk kan ta längre tid.

Trygghet

Alla elever är inte trygga. Det har förekommit ett flertal incidenter, bland annat slagsmål och en anlagd brand på en av skolans toaletter. Tryggheten har blivit bättre under en period. Lärarna känner till att det sker incidenter. En bidragande orsak till otryggheten är de grupperingar som finns på skolan. För att bryta grupperingarna måste skolan få eleverna mer studievana.

Studiero

Studieron beror till stor del på elever och lärare på det enskilda programmet. Det finns program där det är väldigt livligt på lektionerna. Enligt lärarna finns det också enskilda elever som struntar i studieron. Dessa elever stör genom att prata i mobiltelefon eller på andra sätt använder telefonen (bland annat genom att filma) på ett sätt som medför studieoro. Mobilen är den enskilt största faktorn till studieoro. En annan bidragande orsak till studieoro är de elever som går ut och in i klassrummet (utöver de elever som har åtgärdsprogram och därmed har lärarens tillåtelse). Samtliga lärare uppger att det blivit färre elever, jämfört med tidigare, som går ut och in i klassrummen. Lärarna kan inte uppge orsaken till detta.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Förebyggande värdegrundsarbete

Det finns tre heltidsmentorerna anställda som har till uppgift att arbeta med studiero och trivsel. Skolans regler har mentorerna gått igenom med eleverna. För att bryta grupperingar arbetar skolan bland annat med att få eleverna i år 1 att bli studievana. Varje mentor ska lämna in till rektor att denne gått igenom ordningsreglerna med eleverna. Det finns en

samsyn bland lärarna om vikten av ordningsregler. I praktiken följer inte alla lärare ordningsreglerna.

Frånvaro

En bidragande orsak till frånvaron är att eleverna arbetar. De anmäler sig sjuka. All frånvaro rapporteras. Frånvaron är störst i år 3. Det finns elever i år 3 med en frånvaro som överstiger 20 procent. Det finns en samsyn bland lärarkollegiet om att skolan behöver åtgärda den höga frånvaron bland eleverna. EHT har påbörjat ett arbete med att kartlägga frånvaron och sätta in lämpliga åtgärder. Varje månad får mentorerna del av den inrapporterade frånvaron. Speciallärare samtalar med de elever som har en hög frånvaro. Närvaron är generellt god bland eleverna i år 1 och 2.

6 Anteckningar från intervju med rektor den 24 oktober 2016

Medverkande från Skolinspektionen: *Utredarna Erik Ahlsén och Ingela Åkerman Jansson*

Deltagare: Rektor på Birgittaskolan 1

Undervisning och lärande

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Rektor kan inte svara på om samtliga lärare anpassar undervisningen. Rektor kan utgå från klasskonferenser för samtliga 15 klasser. Enligt rektor för flera lärare samtal med elever för att kunna se var eleven befinner sig kunskapsmässigt. Mycket handlar om att bygga undervisningen från årskurs 9 och att lära känna eleverna. Företrädare för huvudman har, enligt rektor, nämnt att det förekommer att vissa grundskolor ger högre betyg. Det är därför viktigt att ha ett bättre samarbete med grundskolorna i kommunen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Rektor beskriver den rutin som gäller på Birgittaskolan 1. Rutinen, som samtliga lärare tagit del av, går ut på att läraren ska underrätta rektor varje gång som läraren överväger att skriva in en F-varning. Rektor får därigenom reda på vad den enskilde läraren grundar sitt beslut på. Om läraren inte följt rutinerna, har rektor möjlighet att säkerställa att så sker. Det förekommer att enstaka lärare inte följer rutinerna, bland annat genom att de inte underrättar rektor vid F-varning. Rektor påminner hela tiden de lärare som inte följer rutinerna. Rektorn kan dock märka en förändrad attityd bland skolans lärare sedan rektor infört klasskonferenser och obligatorisk närvaro på dessa för lärarna. Vid klasskonferensen deltar även EHT. Rektor har även infört kollegialt lärande på klasskonferenserna. Lärarna har därigenom möjlighet att lära av varandra.

En bidragande orsak till att elever får F-varning är att de har hög frånvaro. Enligt rektor underrättar lärarna skolans specialpedagog vilka elever som har hög frånvaro. Specialpedagog kan därefter påbörja en utredning för att se om eleven är i behov av ett

åtgärdsprogram. Samtliga elever, oavsett om de är eller inte är i behov av åtgärdsprogram, får ett beslut av skolan. Efter att specialpedagogen färdigställt utredningen går EHT, rektor och berörda lärare genom denna vid klasskonferensen. Det händer dock att elever inte vill ha något åtgärdsprogram. Rektor uppger att det finns elever på skolan som inte får särskilt stöd. Det handlar till stor del om elever med hög frånvaro. Anledningen till att EHT ligger efter beror bland annat på att eleverna är frånvarande och därför inte går att utreda. EHT har också signalerat att den inte hinner med att följa upp eleverna. Enligt rektor är det ett par veckors fördröjning med utredningar om särskilt stöd. Skolan kommer så småningom att ta igen denna fördröjning.

Många elever är i behov av studiehandledning på modersmål. Samtliga som är i behov av studiehandledning får den resursen, även om det kan dröja ett par veckor. Förseningen beror till stor del på att specialpedagogen inte hinner med. Rektor upplever att det inte går att ha någon direkt framförhållning för studiehandledning (gäller de elever som går år 1) eftersom det råder en generell osäkerhet vilka resurser som kommer att finnas framöver. För att garantera studiehandledning på modersmål har rektor anställt en extra resurs.

Studiero

Birgittaskolan 1 har en generellt god studiero. Studieoron beror till stor del på en elev. Eleven bryter mot ordningsregler och stör de andra i klassen. Därför finns inte studiero i klassen. Eleven blev till slut avstängd men är nu åter inskriven på Birgittaskolan 1. Mobiltelefoner är ett stort problem på skolan. Enligt skolans regler får mobiltelefon tas med och användas om läraren godkännt detta. Eleverna har blivit tuffare och säger till övriga som använder mobiltelefon utan lärarens tillåtelse. Det finns dock lärare som inte följer skolans ordningsregler om mobiltelefon. Birgittaskolan 1 har relativt få regler. Skolan har överlåtit till undervisande lärare att i samråd med eleverna anpassa reglerna för den enskilda lektionen.

Trygghet

Även tryggheten på skolan beror till stor del på ovan nämnda elev. Rektor har fått signaler från övriga elever i klassen att det är jobbigt med denna elev. En annan bidragande orsak till otryggheten är att det rör sig obehöriga i skolans korridorer. Det är vanskligt för skolans personal att avgöra om den enskilde personen i korridoren är elev eller obehörig. Det har förekommit incidenter och en del av incidenterna har varit så pass allvarliga att polisen kommit till skolan. Sedan augusti har det varit bråk i matsalen, brand på toalett och några slagsmål i korridorerna. Enligt rektor har skolan färre incidenter jämfört med tidigare. Skolans likabehandlingsgrupp går in vid kränkningar. Det finns lärare som inte vågar ingripa när de bevittnar konflikter. Det är någonting som bekräftas av skolans elever. Den problematiken diskuteras i skolans värdegrundsprojekt. Enligt rektor är det viktigt att eleverna ser att skolans vuxna gör någonting. En annan problematik är att elever, många gånger flickor, tar med sig beteendekonflikter till skolan. Det händer att gamla oförrätter, som kan ligga ett år tillbaka i tiden, plötsligt blossar upp. För inte så länge sedan hände precis en sådan sak. En vecka bråkade fem flickor. Veckan därpå fortsatte två av dem att bråka. Orsaken till konflikten var en upplevd oförrätt som låg långt tillbaka i tiden.

Åtgärder mot kränkande behandling

Rektor uppger att Birgittaskolan 1 haft 6 till 7 kränkningar sedan augusti 2016. Rektor upplever att hon inte får någon återkoppling från huvudmannen. När återkoppling från huvudman dröjer blir rektor mindre benägen att skyndsamt anmäla kränkande behandlingar till huvudmannen.

Frånvaro

Skolan har en generellt hög frånvaro. Frånvaron är bättre bland de elever som går år 1 och 2. Frånvaron är oroväckande bland avgångseleverna. Det finns elever med 60 till 70 procents frånvaro. Det är viktigt att man håller isär anmäld frånvaro och skolk. Det är bekymmer med den anmälda frånvaron. En bidragande orsak till frånvaron är att eleverna arbetar. Det finns även elever i år 1 och 2 som arbetar.

Skolan arbetar aktivt med frånvaron. Lärarna rapporterar varje månad till elevhälsan vilka elever som varit frånvarande och i vilken utsträckning. Rektor får sedan ta del av rapporterna. Rektor är intresserad av hur den enskilde läraren arbetar med frånvaron. Skolan har också mentorer vars uppgift är att hålla ned frånvaron. Mentor tar bland annat kontakt med den enskilde eleven och föräldrarna. Myndiga elever får mentor prata enskilt med. Vid hög frånvaro kräver skolan att eleven ska uppvisa läkarintyg. I rutinen finns även att eleven ska kontakta kurator. Den delen har inte fungerat tillfredsställande. Anledningen är att det finns elever som vägrar besöka en kurator. Det är vanligt förekommande i kulturer med hedersproblematik. I sådan kultur är det skambelagt att uppsöka kurator eller psykolog. Skolan har inte heller tillräckligt med kuratorresurs för att täcka behovet. För att förmå elever att uppsöka kurator används mentor.

Skolan har tidigare använt skolvårdar som haft till uppgift att kontakta vårdnadshavare. Närvaron förbättrades något. En ytterligare förbättring av frånvaron har skett sedan skolan anställt heltidsmentorer. All frånvaro för omyndiga elever ska göras av vårdnadshavare. Mentorerna har till uppgift att direkt kontakta vårdnadshavarna när eleven är frånvarande. Rektor har även funderingar på att låta den samlade elevhälsan arbeta med elevers frånvaro.

7 Sammanfattning av lektionsobservationer

Datum: 24 oktober 2016

Antal observerade lektioner: *Tre lektioner*

Observatörer från Skolinspektionen: *Avdelningschef Maria Sundkvist samt utredarna Erik Ahlsén och Ingela Åkerman Jansson*

Skolinspektionen genomförde sammanlagt tre klassrumsobservationer. Vid observationerna har fokus legat på att observera studieron i klassrummen. Vid samtliga lektioner tog undervisande lärare närvaro. Vidare observerades hur elever vid samtliga lektioner kom

försent. Förseningarna varade från ett par minuter till 45 minuter efter det att lärarna påbörjat lektionerna. Vid en lektion höll läraren ett samtal utanför lektionssalen med de elever som inte kom i tid. Vid övriga lektioner vidtog lärarna inga särskilda åtgärder. Vid samtliga observationer förekom att elever vid sammanlagt 17 tillfällen gick in och ut från respektive klassrum.

Vid lektionerna observeras aktiviteter som inte har med undervisningen att göra. Enligt Birgittaskolans trivselregler ska elever inte använda mobiltelefoner under lektionstid. Mobiltelefoner och datorer används trots detta under lektionerna till att spela spel, nyttja sociala medier samt att filma sig själva och klasskamraterna med. Mobiltelefoner används också för att avskärma sig från andra elever genom att lyssna på musik. Vid lektionerna förs höga samtal som inte har med själva studierna att göra. Vid en lektion observeras hur elever skriker könsord och grova förolämpningar åt varandra samtidigt som de förstärker utsagorna genom olika gester.

Vidare noteras hur elever vandrar runt i klassrummet, skriker eller på andra sätt (bland annat ritar en elev ett manligt könsorgan på whiteboardtavlan, som hen därefter suddar ut) försöker påkalla uppmärksamhet när de inte omedelbart får hjälp av läraren. Övriga elever reagerar inte på det som eleven ritat.

Vid en lektion gör eleverna juckande gester med underlivet. Gesterna är riktade mot andra elever och mot läraren. En elev ställer sig vid ett tillfälle bakom läraren och utför juckande rörelser. Ingen elev reagerar över det inträffade. Det observeras även hur en elev masserar en annan elevs axlar. Vid ett tillfälle observeras hur en person, som inte ska vara på lektionen, går in i klassrummet och slår till en elev på hjässan med öppen hand. Eleven, som blivit utsatt, skrattar åt det inträffade. Den som utfört handlingen lämnar därefter klassrummet. Övriga elever reagerar inte på juckningarna eller att det kommit in en okänd person i klassrummet och slagit till en elev på hjässan med öppen hand.

Vid en lektion förekommer inget mobiltelefonanvändande förutom hos en elev som har lärarens tillåtelse. Övriga mobiltelefoner ligger på respektive elevs bänk utan att användas. Vid de övriga lektionerna har eleverna tillåtelse att använda mobiltelefon och dator i undervisningen för att kunna lösa specifika uppgifter. Villkoret vid den ena av lektionerna är att mobiltelefonen ska ligga synlig på bänken, det vill säga den får inte tas upp. Trots detta tas mobiltelefoner upp vid flera tillfällen i syfte att bland annat filma andra elever. Läraren säger till två gånger, och detta sker i början av lektionen. Vidare säger läraren vid något enstaka tillfälle till de elever som pratar för högt. Eleverna fortsätter efter ett tag med att använda mobiltelefonerna i strid med de instruktioner som eleverna fått i början av lektionen. Läraren vidtar inga ytterligare åtgärder. Vid den tredje observationen noteras hur läraren vid något enstaka tillfälle säger till de elever som stör undervisningen. Även vid denna lektion förekommer vid flera tillfällen att eleverna filmar varandra och sig själva.

Efter lektionsobservationerna uppger de undervisande lärarna bland annat följande. Lektionerna speglar enligt lärarna vanliga lektioner. Flera elever har problem med att komma i tid. En lärare uppger att det finns elever som fastnar i korridoren. En viss förbättring har kunnat skönjas sedan skolan infört rapporteringsverktyg till målsman. Skolan har gemensamma regler om bland annat användandet av mobiltelefon, språkbruk och att elever ska komma i tid till lektionerna. Reglerna har lärarna gått igenom med eleverna vid terminens början. Det finns ingen direkt samsyn mellan lärare om skolans regler, utan varje lärare väljer själv hur hen väljer att förhålla sig till skolans regler. Vissa elever har rätt att använda mobiltelefon i undervisningen. Mobiltelefonen ska vid sådana tillfällen ligga på bänken eftersom det annars kan uppfattas som hotfullt, bland annat genom att det förekommit att elever filmat varandra. Vidare uppges att skolan har problem med grupperingar, det vill säga elever som med språk och gester visar att de hör ihop. I sådana grupperingar är det inte ett ovanligt att elever juckar mot varandra, skriker könsord eller slår varandra på hjässan med öppen hand. En lärare uppger att det förekommer att elever, som inte ska vara med på lektionen, går in i klassrummet samtidigt som det pågår undervisning. Läraren uppger att hen varken observerat hur en okänd kommit in i klassrummet eller det slag med öppen hand som den okände personen utdelat. Den lärare som blivit utsatt för juckningarna uppger att hen inte lagt märke till detta.

För Skolinspektionen

Maria Sundkvist, Erik Ahlsén, Ingela Åkerman Jansson och Anna Åhman Lundberg